

povesti; Česnik nam ga predočuje kot nekdanjega ženina Domnove matere, preden si je ni osvojil jastreb Sova; ta zveza utemeljuje pomembnost Urhove vloge. Anka je še bolj idealizirana; tudi Sova je za spoznanje priljudnejši ko pri Jurčiču: tam ždi in tuhta vedno sam v odljudnem gradu, tu pa pride n. pr. k Jurcu tepkovca pit in se z uglednim gospodarjem razgovarjat; tudi je Česnikov Sova oženjen. Docela nov prizor imamo v 3. dejanju: Domen, zaprt in uklenjen v županovi celici. Od 3. dejanja dalje peša napetost igre: avtor išče novih zapletljajev, brž ko je ostavil razvoj dejanja v povesti, in stremi le za tem, da bi končno srečno združil oba nesrečna zaljubljenca; a kjer prevzame dramatik delo dramaturga, tam mu pojemajo moči. To prehitavanje se da zasledovati tudi na zgradbi posameznih dejanj: dočim obsega prvo dejanje 22 in drugo 23 strani, pade obseg tretjega na 11, četrtega na 13 in zadnjega celo kar na 7 strani. Kaka ekonomija je to v tehničnem oziru! Sicer pa, čemu treba kar petdejske drame? Nedavno je izšla v nemški reviji „Der neue Weg“ (XXXIX) študija o tem vprašanju. Kateri stavebenik bi gradil petnadstropno hišo, če ima gradiva k večjemu le za trinadstropno? Da je pisatelju primanjkovalo gradiva, pričajo tudi razni monologi, ki so po današnjem okusu pač le nekaka lirična mašila za vrzeli, ki nastajajo tam, kjer se dejanje samo od sebe gladko ne razvija. — **Skratka:** Česnikov „Domen“ je dramski prvenec, ki bo ugajal občinstvu naivne dovzetnosti; tudi dobrega okusa ne bo žalil, ker ni nikjer v njem banalnosti in sirovosti, kvečemu, da je v prvem prizoru tretjega dejanja nekaj preveč robotih izrazov; nekateri smatrajo psovke za izraz jake individualnosti in znak pristne realitike. Strožji kritiki pa „Domen“ ne bo ugajal.

J. Wester.

Krivoprisežnik. Narodna igra s petjem v treh dejanjih (7 slikah). Za slovenske ljudske odre priredil Homunkulus. („Ljudski oder“ II. zvezek.) V Ljubljani 1911. Založil „Ljudski oder“. 8°. 63 str. Cena 80 v.

Neki kmet je določil v svojem testamentu otroka zapeljane deklice za svojega dediča. Njegov lakomni brat se je polastil testamenta in po krivi prisegi pred sodiščem postane mogočni posestnik. S hinavsko pobožnostjo in z raznimi dobrimi deli je skušal pomiriti svojo vest. Njegov sin naj bi postal duhovnik, da mu nekoč pri spovedi podeli odvezo. Toda sin se je povrnil in ni izpolnil očetove želje, pač pa je pospešil neizogibno katastrofo. — Pretresljiva tragika, posneta po resničnem življenju, zdravo jedro in efektna scenerija so zagotovili Anzengruberjevemu „Krivoprisežniku“ („Der Meineidbauer“) odlično mesto med njegovimi ljudskimi igrami. Prireditelj za naše ljudske odre je dodal igri nekaj splošnih opazk in označil posamezne osebe, za kar mu bodo naši diletanti hvaležni.

J. P.

Štech Václav, Malomestne tradicije. Veseloigra v enem dejanju. Prevel V. M. Zalar. Založil prevajalec. V Ljubljani 1911. 8°. 52 str. Cena 60 v.

Ljudskošolski učitelj V. Štech, literaren drug Ign. Herrmanna, čigar očeta Kondelika in zeta Vejvaro tudi že mi poznamo, je dobil s to enodejanko svoj čas v konkurzu „Češke Thalije“ prvo nagrado in so jo igrali z velikim uspehom l. 1888. celo na Nar. divadlu v Pragi. Malomestno življenje v vsej svoji majhnosti in samozadovoljni omejenosti je Štechova domena. Občinske volitve v tem gnezdu, njegovo „društvarjenje“, osebne spletke, njegove klepetulje in opravljivke: vse to je avtor narisal z minuciozno vestnostjo in prešernim humorjem tako v tej veseloigri, kakor tudi v drugih svojih dramah, novelah in romanih. Za široko publiko so njegove stvari napisane kakor nalašč; njegove drame so na malomestnih odrih stalno na repertoarju in so po deželi zelo priljubljene. Prepričan sem, da bi „Malo-

mestne tradicije* ugajale v Ljubljani Źe danes in da bodo dobrodoŹla novost posebno diletantom po malih mestih. — Zalarjev prevod je vesten in toĉen ter se ĉita prav gladko; posreĉena je tudi lokalizacija raznih malenkosti iz ĉeŹkega Źivljenjaja na slovenska tla.

Dr. V. Zupan

Anton Trstenjak, Pisateljsko podporno druŹtvo v Ljubljani. Ob svoji petindvajsetletnici 1885—1910. V Ljubljani 1911. V. 8°. 70 str. Cena 1 K.

Pisateljsko podporno druŹtvo v Ljubljani je letos dne 2. aprila proslavilo svoje petindvajsetletno delovanje s slavnostno akademijo. Za to sveĉano priliko je napisal druŹtveni podpredsednik Ant. Trstenjak spomenico, ki nam pripoveduje, kaj je druŹtvo namerjalo, storilo in doseglo v tej dobi „na polju dobrotelstva, knjiŹevnosti, kulture, napredka in narodnega probujenja“ ter kako je sploh izvrŹevalo svoje narodne dolŹnosti. Źe l. 1872. se je na vabilo Dav. Trstenjaka ustanovilo „DruŹtvo slovenskih pisateljev“, ki pa je kmalu prenehalo. Na poziv (dr. Jos. VoŹnjaka se je l. 1885. osnovalo „Pisateljsko podporno druŹtvo“ z namenom, „da podpira slovenske pisatelje in njih obitelji z denarno pomoĉjo“. V prvi dobi svojega delovanja je druŹtvo prirejalo literarno zabavne shode, kjer so ĉlani ĉitali svoje spise, ki so se veĉinoma v tisku objavili. DruŹtvo je priredilo ali se vsaj udeleŹilo raznih narodnih slavnosti Źirom slovenske domovine in netilo s tem narodno zavest. V Ljubljani je priredilo slavnostni veĉer v spomin Jos. Jurĉiĉu z zanimivim berilom Fr. Levca (18. marca 1886), praznovalo je tristoletni spomin Trubarjeve smrti, priredilo Trstenjakov spominski veĉer in slavilo VoŹnjakovo sedemdesetletnico (1904); vzdalo je spominske ploŹĉe ĉbeliĉarju dr. Zupanu (1886), Miroslavu Vilharju (1888), Mat. Ravnikarju na Vaĉah (1890), J. Bleiweisu Pred Źkofijo v Ljubljani, kjer je mnogo let Źivel (1891), slikarjema Janezu in Juriju Źubicu v Poljanah (1896); s pomoĉjo deŹele in mestne obĉine je postavilo v Ljubljani Val. Vodniku spomenik in zaĉelo nabirati prispevke za PreŹernov spomenik. S „Slov. Matico“ je druŹtvo oskrbelo prenos Kopitarjevih kosti z Dunaja v Ljubljano. Pri Sv. KriŹtofu ima druŹtvo svojo grobnico, v kateri poĉivajo sledeĉi pisatelji: BoŹidar Raiĉ, Fran Levstik, Anton Raiĉ, Ivan Źeleznikar, Fran Gestrin, Simon Rutar, Ivan N. Resman in Andrejĉkov JoŹe. Te ĉasti pa nista bila vredna — Kette in Murn!

Delovanje druŹtva kaŹe izredno paradni znaĉaj. Da bi vrŹilo z istim sijajem tudi svoj glavni namen, zato mu je primanjkovalo do zadnjih let zadostnih gmotnih sredstev. Najveĉji podpornik druŹtva je bil idealni Fran Gestrin; toda njegova zapuŹĉina je postala druŹtvena last Źele po dolgoletni pravdi in je danes narasla nad 19.500 kron. V petindvajsetih letih je druŹtvo razdelilo podpor v znesku 9159 kron 78 vin.; imena vseh podpirancev so zabeleŹena na str. 10. — Trstenjakova spomenica je na mnogih mestih prepletena z retoriĉnimi superlativi, kar je seveda v prigodnih spisih obiĉajno. To sveĉano razpoloŹenje moti zadirĉni ton nepotrebne polemike z druŹtvom slovenskih ĉasnikarjev in pa z onimi mlajŹimi pisatelji, ki so si Źeleli „Pisateljsko podporno druŹtvo“ — drugaĉno.

J. Ź.

Dr. Jos. TominŹek, Ajdovski Gradec. Ponatis iz „Dom in Sveta“. ZaloŹila KatoliŹka bukvarna. Ljubljana, 1911. 8°. 27 str. Cena 30 v.

Ajdovski Gradec, „Ĉrtomirovo lastnino“, poznamo Źe iz obŹirnega Mencingerjevega opisa (Lj. Zvon 1883); dr. TominŹek je zbral nekaj novega gradiva. V prvem delu razprave nam opisuje lego Ajdovskega Gradca tik ob ŹelezniŹki postaji Bohinjske Bistrice, s prelepim razgledom po Bohinju do jezera in dalje; tu se stekajo v zraĉni ĉrti vse Bohinjske poti, torej je bil ta griĉ za trdnjavo jako primerna toĉka. V drugem delu dokazuje pisatelj, da je stala tu morda Źe v rimski